

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Η εργασία]

Το παρακάτω απόσπασμα βρίσκεται στο μεταφρασμένο από τη Λίζα Εκκεκάκη βιβλίο του James Suzman, Εργασία: Η ιστορία του πώς περνάμε τον χρόνο μας. Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2020, σσ. 14-16.

Ας δεχτούμε ότι, για το μεγαλύτερο μέρος της ιστορίας, οι άνθρωποι δεν ανησυχούσαν για την έλλειψη αγαθών όσο εμείς σήμερα, αντιλαμβανόμαστε ότι η εργασία είναι κάτι παραπάνω από μια προσπάθεια επίλυσης του οικονομικού προβλήματος. Αυτό το αντιλαμβανόμαστε όλοι, αφού αποκαλούμε «δουλειά» διάφορες δραστηριότητες με ορισμένο σκοπό, πέραν της επαγγελματικής απασχόλησής μας. Λέμε, για παράδειγμα, ότι οι σχέσεις μας «θέλουν δουλειά», ότι «δουλεύουμε» το σώμα μας, ακόμα και τα χόμπι μας. [...]

Η «εργασία» σύμφωνα με τον πιο καθολικό ορισμό – που φαίνεται να καλύπτει από τους κυνηγούς-τροφοσυλλέκτες και τους κουστουμαρισμένους χρηματιστές έως τους γεωργούς αυτοσυντήρησης με τα ροζιασμένα χέρια και οποιονδήποτε άλλο – είναι η σκόπιμη κατανάλωση ενέργειας ή προσπάθειας σε ένα έργο για την επίτευξη ενός σκοπού ή αποτελέσματος.

Η έννοια της εργασίας πιθανολογούμε πως είναι από αυτές που σχημάτισαν οι αρχαίοι άνθρωποι μόλις άρχισαν να κατηγοριοποιούν τον κόσμο γύρω τους και να οργανώνουν τις εμπειρίες τους με βάση έννοιες, λέξεις και ιδέες. Η εργασία είναι μια από τις λίγες έννοιες – όπως αγάπη, γονεϊκότητα, η μουσική και το πένθος – από τις οποίες μπορούσαν πάντα να πιαστούν οι ταξιδιώτες, αλλά και οι ανθρωπολόγοι όταν βρίσκονταν μόνοι σε ξένη γη. Γιατί, ενώ η ομιλούμενη γλώσσα ή τα ακατανόητα έθιμα των άλλων αποτελούν εμπόδιο, το να βοηθήσεις κάποιον να κάνει μια δουλειά γκρεμίζει πιο γρήγορα τα τείχη απ' ό,τι μια αμήχανη κουβέντα. Είναι έκφραση καλής θέλησης και – όπως όταν χορεύουμε ή τραγουδάμε – όταν δουλεύουμε μαζί δημιουργείται σύμπνοια σκοπού και βιώματος.

Εάν αφήσουμε στην άκρη την άποψη ότι το οικονομικό πρόβλημα αποτελεί αιώνιο στοιχείο της ανθρώπινης ύπαρξης, έχουμε τη δυνατότητα όχι μόνο να διευρύνουμε τον ορισμό της εργασίας πέραν του βιοπορισμού, αλλά και να προσεγγίσουμε διαφορετικά [...] τη σχέση μας με την εργασία από την απαρχή της ζωής μέχρι και το πολυάσχολο παρόν μας.

Εγείρονται, επίσης, κάποια ερωτήματα. Γιατί αποδίδουμε σήμερα πολύ μεγαλύτερη σπουδαιότητα στην εργασία απ' ό,τι οι κυνηγοί και τροφосуλλέκτες πρόγονοί μας; Γιατί, σε μια εποχή πρωτοφανούς αφθονίας, έχουμε τόσο έντονη νοοτροπία έλλειψης;

Κείμενο 2

Η θάλασσα

Απόσπασμα από το διήγημα Η θάλασσα, του πεζογράφου και βασικού εκπρόσωπου της ελληνικής ηθογραφίας Ανδρέα Καρκαβίτσα (1865-1922). Βρίσκεται στη συλλογή Λόγια της πλώρης, εκδόσεις Εστία, 2011. Έχει διατηρηθεί η ορθογραφία του κειμένου.

Ο πατέρας μου – μύρο το κύμα που τον τύλιξε – δεν είχε σκοπό να με κάνει ναυτικό.

- Μακριά, έλεγε, μακριά, παιδί μου, απ' το άτιμο στοιχειό! Δεν έχει πίστη, δεν έχει έλεος. Λάτρεψέ την όσο θες, δόξασέ την εκείνη το σκοπό της. Μην κοιτάς που χαμογελά, που σου τάζει θησαυρούς. Αργά-γρήγορα θα σου σκάψη το λάκκο ή θα σε ρίξη πετσό και κόκκαλο, άχρηστο στον κόσμο. Είπες θάλασσα, είπες γυναίκα, το ίδιο κάνει.

Και τα έλεγε αυτά ο άνθρωπος που έφαγε τη ζωή του στο καράβι· που ο πατέρας, ο πάππος, ο πρόπαππος, όλοι ως τη ρίζα της γενιάς ξεψύχησαν στο παλαμάρι¹. Μα δεν τα έλεγε μόνον αυτός, αλλά κι οι άλλοι γέροντες του νησιού, οι απόμαχοι των αρμένων² τώρα, και οι νιώτεροι, που είχαν ακόμη τους κάλους στα χέρια, όταν κάθιζαν στον καφενέ να ρουφήξουν τον ναργιλέ, κουνούσαν το κεφάλι και στενάζοντας έλεγαν:

- Η θάλασσα δεν έχει πια ψωμί. Ας είχα ένα κλήμα στη στεριά και μαύρη πέτρα να ρίξω πίσω μου.

Η αλήθεια είναι πώς πολλοί τους όχι κλήμα, αλλά νησί ολάκερο μπορούσαν ν' αποκτήσουν με τα χρήματά τους. Μα όλα τα έριχναν στη θάλασσα. Παράβγαιναν ποιος να χτίση μεγαλύτερο καράβι· ποιος να πρωτογίνη καπετάνιος. Και γω που άκουα συχνά τα λόγια τους και τα έβλεπα τόσο ασύμφωνα με τα έργα τους δε μπορούσαν να λύσω το μυστήριο. Κάτι, έλεγα, θεϊκό ερχόταν κ' έσερνε όλες εκείνες τις ψυχές και της γκρέμιζε άβουλες στα πέλαγα, όπως ο τρελοβοριάς στα στειρολίθαρα.

Αλλά το ίδιο κάτι μ' έσπρωχνε και μένα εκεί. Από μικρός την αγαπούσα τη θάλασσα.

[...]

¹ Παλαμάρι (το): χοντρό σχοινί καραβιού

² Άρμενα (τα): πανιά, ιστία

Έλειπε ο πατέρας με τη σκούνα³ από το ταξίδι. Μίσειε⁴ και ο καπετάν Καλιγέρης, ο θείος μου, για τη Μαύρη Θάλασσα. Του έπεσα στο λαιμό· τον παρακάλεσε κ' η μάνα μου από φόβο μην αρρωστήσω· με πήρε μαζί του.

- Θα σε πάρω, μου λέει, μα θα δουλέψης το καράβι θέλει δουλειά. Δεν είναι ψαρότρατα νάχης φαΐ και ύπνο. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να προσδιορίσεις τη σημασία της εργασίας, όπως παρουσιάζεται στο Κείμενο 1 (γύρω στις 60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να παραθέσεις ένα χωρίο από το Κείμενο 1, στο οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος του ορισμού (μονάδες 5). Γιατί, κατά τη γνώμη σου, γίνεται ευρεία χρήση του ορισμού από τον συγγραφέα; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

απασχόληση, ενέργεια, εργασία, έργο, δουλειά:

Για την καθεμιά από τις λέξεις αυτές να γράψεις μια περίοδο λόγου, διαφορετική από αυτή του Κειμένου 1, στην οποία να φαίνεται η σημασία της.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Για ποιους λόγους ο πατέρας του αφηγητή και οι γέροντες του νησιού ήθελαν να τον αποτρέψουν από το να γίνει ναυτικός (μονάδες 10); Συμφωνείς με την απόφαση του αφηγητή (μονάδες 5); Να γράψεις ένα κείμενο 100 - 150 λέξεων, στο οποίο να απαντάς τεκμηριωμένα στα ερωτήματα αυτά.

Μονάδες 15

³ Σκούνα (η): είδος πλοίου

⁴ Μισεύω: ταξιδεύω, φεύγω